

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „Fóia diecesană“;
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. -- cr.	Pentru publicațiunii oficióse, concurse, edicte etc. tipárite de 3 ori, dacá conțin pánă la 150 cuvinte 3 fl., pánă la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	érá banít de prenumerațiune și inserțiunii la Tipografla diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe ½ an . . . 2 „ 50 „		
„ „ „ „ România și străinătate pe an . . . 14 franci		
„ „ „ „ „ „ „ „ pe ½ an 7 „		

Nr. 294 B.

IOAN

din îndurarea lui Dumneđeș Episcopul bisericeii dreptcredincioșe răsárite ne în Eparchia română a Caransebeșului.

Iubită preoțime, evlavioșilor creștini:

Dar, îndurare și pace dela Dumneđeș Tatál nostru, carele este în ceriuri!

Și a đis ángerul cắtră miiéři: *șéiú cắ pre Isus, cel réștig-nit cáutați, nu este aici, s'a sculat, cum a đis maí naite, veniți de vedeți locul, unde a zácii Domnul.*

Aceste cuvinte se află la Evangelistul Mateiú cap. 28 vers 5 și 6.

Sérbátorile ínviéři dlui Christos sűnt đile pline de bucurie pentru toți creștinií, pentru-cá astádi nu maí auđim în s. biserică să se gráiescá despre Christos, care a pátimit, a fost batjocorit, bătut, chinuit, réștiguit pe cruce și pus în mormént, ci astádi s. Evangelie, cuvintele s. Apostol și tóte cántárele bisericesci ne vorbesc despre Christos fiul cel prémárit al lui Dumneđeș, carele s'a sculat din mormént íntru tótá puterea și strălucirea dumneđeirei sale, care a rupt ínquíetórele iadului, a sfáramat puterea morții, a dat de rușine pe dușmanii síi cei réutáciióși, și a făcut, ca adevéruł și dreptatea să porțe ínvingere.

Astádi, privind la dl. Christos, cel ce a ínviat, nu ne maí vine să ne lipim inima cu totul de cele páméntesci, ci cáutám să ne rédicám cugetele și dorințele nóstre maí pre sus de cele lnnesci.

Acum, după ce scím, cá a ínviat dl Christos, nu ne maí îngrozim de întunerecul morméntului, ci recunóscem, cá rénduita nóstá aici pre pámént este, de a-ne aduna comóri de averi neperitóre, de fapte

bune, ca prin ele să ne facem vrednici a petrece în locașurile cele vecínice ale párintelui ceresc, unde a mers Christos ínaintea nóstá după ínviere, ca să ne pregátescá locul. Care creștin cu inimă simțitóre și nobilá nu va íntona astádi cuvintele: „Acésta este điuá, care a făcut-o Dl, să ne bucurám și să ne veselim íntrénsa“?

Dar vieța lui Christos, cel ce a ínviat, revarsá bucurie și asupra vieții nóstre celei páméntesci. Nu mé ínđoiesc creștinilor, cá sciiți, cáte lipse și necázuri, cáte nenorociri, asupra și nevoi náválesc asupra nóstá, cátrá tráim aici pre pámént! astfel, în cátr bietul om de multe ori stá să cadá cu inima, se simte párasit cu totul. Dar privind la vieța dlui Christos cel ce a ínviat, ne dedám a ne împáca cu vieța nóstá și aflám íntrénsa și đile, ce ne aduc destulá bucurie.

Și tocmaí despre acésta voiesc să vé cuvíntez eu astádi I. A. și să vé arát: *cá dl Christos cel ce a ínviat, revarsá bucurie asupra vieței nóstre celei páméntesci*, fiind cá el prin vieța sa ne face să ínțelegem:

1. cá în vieța nóstá cea páméntescá đilele cele bune sűnt neaséménat maí multe, decât cele rele;
2. cá vieța nóstá pre pámént este o legăturá cu alți ómeni, ce ne aduce nespusá binecuvéntare:

Luați amínte!

I.

Domnul Christos, cel ce a ínviat, revarsá prin vieța sa bucurie asupra vieței nóstre, făcéndu-ne să ínțelegem: *cá đilele cele bune, numite đile albe, ínțrec cu mult pe đilele cele rele, cele negre, ale vieței nóstre celei páméntesci*. Viétá maí amará și maí tristá, pátimí și chinuri maí grele și maí erécene n'-a suferit nimeuca pre pámént ca dl Christos. El în đilele cele bune s'-a pláns, cá nu are unde să-și plece capul. Pe fie-care fóie a scripturi se descrie ura, góna și réința, ce a trebuit

el să sufere, ca o neagră nemulțumire pentru învățăturile cele mântuitoare, pentru minunile și binele, ce a făcut neamului său, până când în cele din urmă a trebuit să cadă jertfă rășbumărei dușmanilor săi celor neimpăcați, cari l-au restignit și pus în mormânt. Și cu toate acestea bucuria, ce a avut-o dl. Christos, când s'a sculat din mormânt, a întrecut nemărginit de mult patimile, ce le-a suferit. Aceste patimi nici nu s'a-au putut asemăna cu fericirea, ce a simțit-o el, când prin învierea sa a eșit ca învingătorul al morții și al iadului, când a vădut, că ticăloșia neamului omenesc, păcatul strămoșesc s'a șters și intrarea în raiu s'a deschis. Creștinilor! decă vrem și noi să știm, cum stăm cu supărările și bucuriile, ce le simțim în viața noastră cea pământescă, să privim la viața dlui Christos, carele a înviat, și ea ne va spune, că bucuriile întrec cu mult supărările, ce le simțim aici pre pământ. Dar imi veți dice: cum pôte fi acêsta, când cercările și cursele vieții sânt nemărate, când omul are să se lupte cu dureri din partea trupului și a sufletului, cari îl amărăse tihna vieții, când necazurile, asupririle și nevoile sânt așa de grele și iuți, în cât bietul om, lipsit de totă mângăerea, stă să-și părădă și nădejdea? O iubitorilor ascultătorii, cum puteți trece cu vederea, că tot acea mână, care trimite răul, împarte și binele cu îmbelșugare, că ea ne ajută să purtăm necazurile, cu cari ne cercetăză, căci ea are mii de mijloce, prin cari pôte să ne alineze și îndulcească durerile noastre, că ea patimile, ce le trimite asupra noastră, le preface adese-orî în isvor de bucurie, așa că noi de multe ori sămănăm cu lacrimi și săcerăm cu bucurie? Pentru ce treceți cu vederea compătimirile, mângăerile și ajutoriul, de care vă împărtășiți în ziua necazului din partea rudeniilor, prietenilor și cunoscuților? Starea noastră numai atunci este întru adevăr jalnică, când purtăm noi vina patimilor noastre. Apoi cine nu știe, că și noi avem în viața noastră bucurii, ce nu se pot rosti prin cuvinte; bucurii, ce trebuie să le socotim ca despăgubire pentru patimile, ce le-am suferit odinioară? Întru adevăr, I. A. dacă vom ține înaintea ochilor viața lui Christos, cel ce a înviat, și așa ne vom trage sēma cu bucuriile și supărările vieții noastre celei pământesci, atunci vom afla, că zilele cele bune ale vieții noastre sânt mai multe de cât zilele cele rele.

Dar viața lui Christos, cel ce a înviat, revarsă bucurie asupra vieții noastre celei pământesci și prin aceea:

II.

că ea ne aduce la cunoștință, că viața noastră aici pre pământ este o legătură cu ceilalți oameni, cea ce ne face multă bucurie.

Nuamă pentru puține zile a fost rupt mórtea legătura, în care dl. Christos a stat mai îndelungat timp cu apostolii și ceilalți iubitori ai săi și îndată ce ei au luat dela mironosițe îmbucurătoarea știre, că a înviat

Christos, numai decăt au alergat toți, ca să se împreune de noū cu învățătorii lor. Cine va pute descrie bucuria și fericirea, ce au simțit iubitorii lui Christos vedēdu-se er' împreunați cu dēnsul? Și dacă a și ținut împreunarea lor cu Christos după înviere numai 40 de zile, și dacă a și sosit pre curēnd timpul, când au trebuit ei să se despartă de noū, și pentru totdeuna de el aicea pre pământ, totuși ei s'a-au mângaiat acum cu nădejdea, că er' se vor împreuna cu Christos și împreunarea acēsta nu va mai ave sfērșit, și însuflețiti de acēsta îmbucurătoare nădejde, că er' se vor împreuna cu Christos, carele a mers la Tatăl, s'a luptat cu curaj și tărîe neînfrântă în contra tuturor necazurilor și gónelor celor mai grele, ce au venit asupra lor. Iubitorilor Ascultătorii! este bine, că noi să cunoșcem, viața noastră pământescă și din partea acēda, că ea este o legătură, în care stăm noi cu alți oameni, ce ne face multă bucurie. Viața n'ar fi vieță, dacă noi n'am iubi pe accia, cari și-au legat sórtea lor de sórtea noastră, cari sânt de un gând, de o voință și de o inimă cu noi, cari se interesăză de trebile noastre și iaū parte la dēnselle cu zel și cu inimă cea mai curată. Nu creștinilor, tot ce este dulce în viața noastră, vine dela boldul, ce l-a sădit Ddēu în peptul nostru, de a ne lega strîns cu iubitorii noștri; și ori cât de mult s'ar deosebi starea noastră de starea lor, totuși pe acēsta legătură se întemeiează în cele din urmă, totă norocirea vieții noastre aici pre pământ. Luați bărbatului soția, care i-a fost tovarășul cel mai credincios, rupeți legătura dintre părinți și copii, despărțiti pe frați de frați, pe surori de surori, sfășiați legătura dintre rudeni, prietini și cunoscuți și dacă ei au fost, ce trebuie să fie, veți vedē, că ați prefăcut viața lor cea pământescă într'u o vieță lipsită de bucurie și netihnită, le-ați astupat isvorul, din care scoteau ei multă binecuvēntare. Acēsta se dovedesce și din lacrimile, ce le vērșăm noi când vre unul dintre iubitorii noștri se desparte de noi mergând în vre-o călătorie, se dovedesce mai departe prin durerile cele cumplite, ce le simțim, când mórtea smulge pe unul sau altul din mijlocul nostru, să dovedesce în sfērșit din dorul cel mare, ce avem de a ne vedē împreunați erăși cu acei, cari au fost norocirea și bucuria noastră pe pământ, și împreunarea dlui Christos cu iubitorii săi, după înviere, este o dovadă frumoasă că și acēsta dorință se va implini, că noi er' ne vom vedē și ne vom împreuna cu iubitorii noștri dincolo de mormēt.

Dar viața noastră cea pământescă nu este o legătură numai cu cei mai scumpi și mai de aproape ai inimii noastre, ci noi stăm în legătură aici pre pământ și cu alți oameni.

Domnul Christos precum înainte de mórte așa și după învierea sa a lucrat neobosit pentru scopul cel mare al mântuirii neamului omenesc. El în cele 40 de zile s'a arătat mai de multe ori apostolilor

și învățăceilor săi. le-a vorbit despre împărăția lui Dumnezeu și despre lățirea ei, i-a pregătit ca să-i facă primum de duhul lui Ddeu, cu al căruia ajutoriu ei se potă după înălțarea lui la ceriu merge mai departe cu lucrul, ce l-a început el pre pământ.

Creștinilor! să facem și noi ca dl Christos după măsura puterilor noastre, să lucrăm neconținut până la ora morții pentru binele semenilor noștri, să lățim neîncetat fiecare din locul, unde l-a pus Ddeu, împărăția luminei, a păcii, dreptății și a dragostei. Să nu ascultăm de fii vécului, cari dic, că este destul, ca omul să lucreze numai pentru sine, unul să grămădească avere peste avere, altul să-și câștige ranguri și onoruri, al treilea să trăiească în desmerdări. Nu, Iubiților, să nu dăm credemnt la acești fii ai vécului, cari rup legătura dintre om și om, cari nu iaă pildă dela viața lui Christos, ci trăesc după poftetele cele necurate ale inimei lor.

Veniți acum, evlavioșilor creștini! să mulțumim dlui Christos, cel ce a înviat, pentru că prin viața lui a revărsat bucurie asupra vieții noastre celei pământesci, veniți să ne închinăm și să cădem la Christos cel ce a învins întunerecul mormântului și a sfărâmat puterea morții și să ne punem totă nădejdea noastră întrînsul în viață și la ora morții ca într'unul, cel ce este dat de părintele cel ceresc, ca să fie anghira și lucrferul nădejei noastre. Așa, dōmne Isuse Christose! începătoriu vieții noastre, fă-ne și pe noi părtași vieții, de care te ai bucurat tu după scurta petrecere de trei zile în mormnt și când se vor clătina odinioară genunchii noștri și vor tremura mâinile noastre, întinde-ne tu toiégul, pre care să ne răzimăm! Și când ni se vor împăianjina ochii, revarsă tu asupra lor lumina, ce a eșit din mormntul tēu cel gol, ca sōrele veciei! Și când ne vom pogori în mormnt, fă ca sufletul nostru nemuritoriu să sbōre dincolo de mormnt la Tine în lăcașurile cele ceresci, unde ai făgăduit, că ne vei adima pe toți. Amin.

Caransebeș, în 30. Martie 1886.

Al Vostru tuturor

binevoitoriu

Ioan Popasu m. p.,
Episcop.

Petițiunea din anul 1849 în privința episcopiei Vêrșetului.*)

Înalte ministeriu al cultelor!

Înainte cu câteva săptămâni a răposat Stefan Popovic, episcopul diecesei Vêrșetului, care se află

* Pre cât șcim noi, acesta este pașul cel dintâu făcut din partea deputațiunii naționale din a. 1849 pentru înființarea respective restaurarea episcopiei gr. or. dela Caransebeș totodată ca episcopie de naționalitate românăscă.

Nota redacțiunei: „Transilvaniei”, foia asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului român, Nrii 7—8 din anul ear. 1886.

Redacțiunea.

în Bănat și mai înainte se numia diecesa Caransebeșului. Această episcopie numără peste 300 de parochii, între cari abia 30 sînt sêrbesci, — însê tare amestecate cu români, eră celelalte tōte sînt comunități locuite numai de români.

Din privința aceea, că această diecesă a Vêrșetului cuprinde în sine o populațiune cu precumpănire română, se cuvine ca români, cari locuesc întrînsa și formeză o societate religioasă în înțelesul §. 2 al drepturilor fundamentale din 4 Martie a. c. date de Maiestatea Sa — să între întru folosirea tuturor drepturilor, cari se cuvîn fiecărei biserici recunoscute prin legi, prin care li se încrede și administrarea trebilor sale bisericesci. Dupăce însê resbelul civil, care curge acum în Bănat, nu suferă, ca români cei mulți să traiască cu dreptul acesta în chipul preseris prin canōnele bisericei rēsăritene, și așa precum au cerut ei în punctul al 3-lea sub c) din petițiunea lor așternută Maiestății Sale în 25 Febr. a. c. ; drept aceea ca grija sufletescă în aceste împrejurări forte ponderose să nu patimescă vr'o scādere, subscriși ca deputați națiunei române se simt datorii a ruga pe înaltul ministeriu de culte:

Înalt același se binevoiescă a denumi făr' de vătămarea dreptului de alegere, care în puterea canōnelor bisericei rēsăritene se cuvine poporului diecesan, și a hotărîrilor din adunările dela Blaș și Lugoș întemeiate pe canōnele pomenite, cari hotărîri subscrișilor deputați servesc de îndreptări în cazul acesta extraordinar și fără de urmări pe viitoriu, de administratoriu provisoriu al diecesei Vêrșeto-Caransebeșane pe archimandritul Patriciu Popescu, bărbat înzestrat cu cerutele calități canonice, spre a căru mai mare recomandare nu putem trece cu vederea aceea împrejurare, cum-că dēnsul pentru moralitatea și multele sale cunoscințe ca român fūchiemat la Carloviț și orinduit de asessor consistorial al archidiecesei — cu atât mai virtos al denumi, cu cât dela dēnsul ca unul ce este născut și crescut în diecesa Vêrșetului, se pōte aștepta, cum că mai mult de cât ori cine va fi în stare de a mângăia pe români din Bănat cei mult cercetați de lovirile resbelului și a-i ține și de aici înainte primum pentru măsurile înoirii Austriei.

Totodată să binevoiescă înaltul ministeriu al cultelor în înțelesul sus atinsului §. al drepturilor fundamentale a ordina, că averea cea lăsată de răposatul episcop Stefan Popovic să nu să transpue la cassa națională sêrbescă din Carloviț, ci să remăie lângă beneficiu dimpreună cu veniturele intercalare, și să se administreze de dregătoria diecesană, și a opri pe patriarchul sêrbesc dela ori-ce amestec de aici, deōrece un astfel de amestec se împotrivesce principiului egalei îndreptățiri și de multe ori pomenitului §. 2 al drepturilor fundamentale basate pe acest princip, și a da românilor voie de a ține un congres, pentru constituirea lor bisericescă, și alegerea episcopilor și a unui metropolit, eră până la deplina întregire a

scaunului episcopesc dela Vêrșet, a rëndui, că clericii cei de hirotonit după localitate să se îndrepte la episcopul Aradului, sau la cel din Ardel pentru sfințire.

Vienna, în 20 Iulie 1849.

Plecați servi:

Andrei Șaguna m. p.,

episcopul bisericii răsăritene în Ardeal.

Ioan Mocioni de Foen m. p.

Petru Mocioni de Foen m. p.

Ioan Popasu m. p.

protopopul Brașovului.

Petru Cermena m. p.

căpitanul cot. Timișorel.

Nascerea ideilor. Conștiința.

(Din propedeutica pedagogică.)

Esperiință Dacă privim la un arbore, ce ne stă înainte, noi dobândim percepțiunii despre mărimea, forma, colórea, grosimea, rămurirea, situațiunea lui etc. Pipăindu-l se nasc în noi percepțiunii despre asperitatea orî neteđimea, tária orî moliciunea trunchiului, ramurilor, frunzelor etc. Tóte acestea ne dau o simțire sumară, adecă intuițiunea aceluî arbore. Dacă ne îndepărtăm și nu mai privim la arbore, nu mai vedem, nu mai pipăim, scurt đis, nu mai simțim nimic. Simțirea avută încetă. Cu tóte acestea noi sântem în stare să ne gândim, să ne aducem aminte și să spunem tot ce am simțit în timpul, cât a impresionat arborele asupra simțurilor noastre.

Mirosind o flóre, bunăórá zimbila, noi simțim mirosul ei numai atáta timp, cât impresionéză asupra organului nostru de mirosit. Când încetă zimbila de a impresiona cu mirosul său, încetă și simțirea, ce a produs-o în noi. Deși nu mai simțim mirosul, noi cu tóte acestea sântem în stare a ne închipui simțirea avută.

Când aúđim un cântec, fie-care ton cu tária, durata orî înălțimea lui produce în noi câte o percepțiune. Aceste percepțiunii, ce se succed unele pe altele, se sfîrșesc, când se sfîrșesc și cântecul. Noi sântem însă în stare să ne gândim la tonurile cântecului și atunci, când nu le mai aúđim.

Din esperiințele acestea aflăm următoarele:

1. Simțirea încetă, când se sfîrșesc și impresiunea din afară.

2. Simțirea avută lasă în noi o urmă, care ne dá puțința de a ne gândi la un lucru și atunci, când acesta nu mai impresionéză asupra simțurilor noastre.

Urma, care ne rămâne de după o simțire avută, se numesce idee.)*

*) Cu abatere dela părerea unora, folosim cuvântul „idee“ în înțelesul, ce i-l dá în fie-care și mulțimea vorbitorilor. În față cu acest înțeles deja încetățenit, prin urmare suveran, „ideile“ lui Platon, orî ale lui Herbart, nu se pot admite în limba noastră decât în înțeles restrîns, deosebite, ce cade în sarcina învățătorilor. Înzădar vom dice noi elevului „intuițiune“ orî „representațiune“, când el aude în fie-care și dicându-se: N'am „idee“ despre curare lucru.

Dacă simțirea a fost o simplă percepțiune, atunci idea născută se numesce *elementară*; ér' dacă simțirea avută a fost o intuițiune compusă din mai multe percepțiunii, atunci idea, ce s'a născut din ea, pórtă numele de *idee complexă*.

Cele aflate până aci despre nascerea ideei ne îndemnă a stători următoarea

Lege: *Ideile se nasc din simțirile produse în noi prin impresiunile din afară.*

Câte ființe, lucruri orî arătări se ivesc în lume și impresionéză asupra simțurilor noastre, tóte potsă producă în noi simțiri și despre fie-care putem dobândi câte o idee.

Tóte ideile, câte le are omul despre lucrurile din lumea, ce-l încunjură, fac laolaltă aceea-ce numim *conștiință* (în înțelesul cel mai larg). Conștiința în înțelesul acesta este așadară suma tuturor ideilor, câte le-a dobândit omul în viața sa și de care își mai póte aduce aminte.

Orî de câte orî primim o impresiune nouă, în noi se produce o simțire nouă și se adauge o idee nouă cătră cele avute. În cazul acesta ne-am deprins a dice, că o idee nouă „*intră în conștiința noastră*.“

Aplicare. Pentru ca să cunoșcem lucrurile din lume și să le putem folosi spre binele nostru, trebuie să ne câștigăm idei despre ele. Ideile, câte le are omul în conștiința sa, înfățișeză tot ce scie despre lumea, în care trăesce. Lucrul, despre care nu avem idee, nu-l cunoșcem. Lucrarea noastră, prin care tindem a ne câștiga idei despre lucrurile din lume, se numesce *invățământ*. Noi dicem, că învățăm, când ne trudim a ne înavuți conștiința cu idei despre un lucru óre-care. Fie-care obiect de invățământ, precum religiunea, istoria, aritmetica, geografia, fizica etc. ne dá ocaziune să ne sporim ideile noastre despre lucrurile din lume. Ideile, cari le câștigăm la invățământ, forméză *materia de invățământ*. Astfel fie-care obiect de invățământ își are materia sa, cuprinsă în ideile, ce le câștigăm din acel obiect.

După legea aflată mai dinainte, ideile se nasc din simțirile (percepțiunii orî intuițiunii) produse în noi prin impresiunile din afară. Voind, ca școlariul să dobândescă o idee despre un lucru, învățătorul va face din destul acestei legi, dacă va griji, ca în școlariul să se producă o intuițiune despre acel lucru; căci numai din intuițiunii se nasc idei. Intuițiunea se produce însă prin impresiunea din afară; așadară să nu vorbim numai, ci să arătăm lucrul, despre care voim, ca școlariul să dobândescă o idee. Fără impresiunea din afară nu există intuițiune. Fără intuițiune nu există idee. Pe acesta se baséză regula pentru învățământul începătoriului:

Invățământul trebuie să fie intuitiv.

Adaugem, că ideile intrate în conștiința școlariului vor fi cu atât mai lámurite, cu cât și intuițiunile, din cari s'aú născut, aú fost mai chiare.

Fiind-că în ideile noastre avem tot ce scim despre lumea din afară și fiind-că ele se nasc din intuițiuni, putem dice cu drept cuvânt, că intuițiunea este începutul și fundamentul ori-cărei învățături.

Stefan Velovan.

Despre musică.

(Continuare din Nr. 6).

Desvoltarea musiciei a urmat și la noi românii ca și la alte națiuni. Cu deosebire avem să mulțumim bisericeii noastre naționale române propășirea în arta musiciei, dicem bisericeii noastre, pentru că ea prin limba ei, pricepută și de cel din urmă credincios, a susținut în totdeauna însuflețirea cea nobilitătoare de inimă către arta musiciei.

Er' în România vedem, că mai întâiu numai curțile domnesci și boeresci se ocupău cu musica, mai târziu s'au format societăți tot dintre nobili, era în timpurile mai noi s'au pus ici-cole câte un profesor de musică pe la seminare sêu licee; în fine la 1860 sub domnia lui Cuza-Vodă se înființază în Iași o școlă de musică și declamațiune, er' la 1864 și în București.

Aceste lăcașe ale muselor, aceste foculare naționale, din cari aveau să răsune melodiile noastre populare într'un vestmânt nou, n'au fost sprijinite, cum se cuvenea, ei ele a fost espuse la multe furtuni grele, încât școlă de musică din Iași, care după convicțiunea multora era lucra, a fost cu timpul suprimată și numai la 1877 erași reînființată, asigurându-se apoi existența pentru totdeauna.

Maî târziu s'a pus studiul musiciei prin școlile primare, gimnasii și licee; era pentru școlile rurale să trimit învățatori preparați în școlile normale, unde își capătă educațiunea musicală necesară.

Astfel s'a început cultivarea musiciei noastre naționale în România; în modul acesta s'a pus basă musiciei noastre și s'a îngrijit de cultivarea artificiosă a ei mai departe.

Să înțelege, că acesta s'a putut face acolo, unde cetățenii se pot cultiva liber, unde guvernul însuși se îngrijesce de ameliorarea sorței nu numai materiale ci și morale a tuturor supușilor săi.

Noi românii cei din alte părți, sântem lipsiți de această îngrijire, noi nu avem unde să ne cultivăm, cu toate aceste putem să constatăm spre fala noastră și pe terenul musiciei un progres însemnat. Ramul ce l'am putut noi cultiva din arta musiciei trebuia și a putut să fie mai aproape de noi, cel mai natural, adică musica vocală. Voea ne este propriul, născutul nostru instrument; ba este mai mult, este organul viu al sufletului nostru, ori ce se mișcă în internul nostru, ori ce simțim noi să face cunoscut prin voce, să intruză prin urmare prin voce.

Cântarea este limba inimii și este o necesitate a naturii omenescii a vorbi limba acesta. Cântarea

nu se poate înlocui prin nici un instrument, o melodie vom simți-o noi mai puternic și vom pute cu ea face impresiune adevărată asupra altora numai atunci, când va fi cântată de vocea omenescă. Cântarea, atât cea de bucurie cât și cea de întristare sêu durere nici nu este altă, decât nisuița de a da prin vocea omenescă spresiune simțemintelor acelora, cari le avem în inima noastră.

Nimic nu poate fi mai atrăgătoriu ori atât de universal iubit ca cântarea. Mânia, terorea, durerea bucuria, tristeța, veselia, amorul, etc. le reproduce cântarea tot atât de bine, ca limbajul cugetarea. De aceea cântarea e și genul de musică cel mai popular. Fiecare om în momentul de plăcere, precum și muncitorul în momentele lui de lucru uită multe necasuri cântându-și cântecul favorit, fie acesta de dragoste, fie patriotic, fie spresiunea veseliei sale. De aci se poate vedea cât de populară e cântarea întregei omenimii.

Și cu deosebire este ea populară românilor, cari își caută și-și află mângăerea lor în cântec. Cântecul dulce românesc, geniul românului, însușirea eminentă a românului, de a fi cântăreț din nascere, toate aceste ne-a silit să progresăm.

Și nu sânt exagerate aceste aserțiuni, pentru-că fărmeccătoriu trebuie să fie cântecul acela, care poate chiar și pe țeranul cel mai de rând să-l constringă a cânta; cântăreț din nascere trebuie să fie tot acela, care muncesce ziua întregă și sera alergă de multe ori flămând la școlă să învețe a cânta pe note.

Aceste sânt fapte, cari se întâmplă la noi în toate zilele, fapte admirate, învidiate de streini. Românii aii, cea ce cu anevoie se va mai găsi la alt popor în lume, aii adică numai în Bănat peste 50 de reuniuni de cântări constatătoare numai din plugari. Însemnătatea acestor reuniuni o cunoșcem toți, scim că ele sânt factorul principal la susținerea limbii și a simțului național și împrejurarea, că vedem cu ochii efectul civilisătoriu al acestor reuniuni ne îndemnă a stărui, că numărul acestor reuniuni să crească cât se poate de mult.

Din partea autorităților noastre bisericești se face tot posibilul pentru înaintarea în cântarea artificiosă; în instituttele noastre diecesane s'a introdus deja musica vocală și instrumentală ca studiu obligat; elevii acestor instituttele primesc educațiunea musicală necesară, pentru de a pute conduce coruri vocale.

Ne nutrim așadară cu speranța, că această tinerime, surescenața învățătorimii noastre dela școlile populare, își va împlini cu scumpătate datorința, ce o are întru promovarea acestor reuniuni, acestor școle de nascere și nobilitare a simțemintelor naționale.

Corespondințe.

Dăm loc acestor corespondințe, fiind că ele ating cestiuni momentose ale bisericii și școlii noastre.

La cestiunea activității sinodelor protopresbiterali!

I.

Aș fi foarte fericit să pot comunica ceva îmbucurătorii din părțile acestea. De astădată însă nu pot împărtăși, de cât lucruri neplăcute, cari implu cu adânci regrete inima fiecăruî om binesimțitorii. O nepăsare condamnabilă stăpânește pre aici față cu instituțiunile noastre bisericesci, o nepăsare, care a coplesit încă și pre accia, cari chemați ar fi să contribuie cu sfatul și cu fapta la înaintarea lor. Itar se pôte afla la cineva iubire de jertfă, postpunerea intereselor sale personali binelui public, voință firmă de a urmări cu statornicie scopurile sublime, ce caută să le atingem pre basa legii noastre organice. Întru adevăr, dacă n'am compta în vitalitatea poporului nostru, constatată prin probe seculari, socotind numai nepăsarea unui număr de inteligenți din tractul nostru protopresbiteral, ar trebui să desperăm de viitoriul poporului nostru din aceste părți!

Vē rog să nu credeți, că ved tôte negru, că scriu sub influința unei înclinări pesimiste, nu! Scriu așa pentru că lucrurile pre la noi merg cum nu trebue să mērgă. Ca on. public cetitorii să se convingă despre acesta, voi aminti, că sinódele protopresbiterali în tractul Vērșetului nu se pot ținé de un șir de ani încóce din cauza, că deputații sinodali nu se înfățișeză la ședințe în număr recerut, decât numai când este la ordinea zilei restaurarea protopresbiteratului, alegerea membrilor din comitet și epitropie. La alegerile de deputați pentru acest sinod mai observă omul un pic de vieță în trupul amorțit, căci mulți se intereséză de dēnsele. Dar sciiți pentru ce? Adevērul āmblă de regulă cu capul spart, totuși il voi spune: se intereséză pentru că aspiră la onorul de a fi aleși. Întrēga ambițiune le stă în a fi aleși. Alegerea pentru dēnșii este scop și nu mijloc la scopul mare și măreț de a contribui din tôte puterile sufletesci și cu statornicia unei voințe rezolute la înaintarea trebilor noastre bisericesci și școlare. Dovadā la acesta este absentarea Domniilor lor dela ședințele sinodale, prin ce ținerea sinodului devine imposibilă. De ședințele comitetului protopresbiteral și ale epitropiei nu pot nici aminti. De când a intrat statutul organic în vigóre abea cred să se fie ținut măcar o unică ședință. Anul acesta a fost convocat sinodul nostru protopresbiteral pre 30 Martie st. v. la ședința ordinarie. În ziua acesta s'a ținut în Vērșet tērgul de țēră. Este evident, că pentru a înlesni deputaților noștri prezentarea la sinod s'a ales terminul acesta chiar cu abaterea dela apriatele dispozițiuni ale legii. Intențiunea a fost bună și curată, zādarnică a fost numai încercarea. La ape-

lul nominal aū rēspuns abia vre-o opt preoți și trei mireni, va să dică nici a treia parte din numărul total al deputaților! După esperintele din trecut acesta s'ar fi putut sci înainte. Nu vom fi dar nejusti, nedrepti, dacă vom imputa părinților noștri sinodali nepăsare de starea protopresbiteratului, de interesele culturale, morali, materiali ale credincioșilor, de lege, de reputăciunea bisericii, de fόμεa, cu carea se luptă învățatorii noștri și de golētatea, ce rinjesce din fiecare colț al școlilor noastre.

De una însă nu mă pot mira din destul. Cum vine de onorabilii deputați ai sinodului nostru protopresbiteral nu abdic de mandatele lor, dacă prezentarea la ședințe le este imposibilă? De ce nu fac mai bine loc altora, cari ar avē și voie și putință a participa la ședințe și fără diurne și spese de călătorie? De ce numai posteriorminte pre cale privată se scusă ca cei din evanghelie: „Părechii de boi am cumpērat cincii și am mers să îi ispitesc, rogute să mă ierți„? Apoi cum vine de tocmai dēnșii sūnt, cari la diferite ocașii țipă ca din gura șērpelui, că trebile nu merg bine, apoi nu ved ore că vina în mare parte cade și pre consciința lor, pentru că aū putut, dar aū întrelāsāt a cultiva acele trebii cu diligență și interes?

Ceva, ceva mai multă bunăvoință și trebile s'ar face de minune.

Lângă Vērșet în Aprile 1886.

M. I.

II.

În cestiunea ameliorărei salariilor învățătoreșci.

Noi românii sūntem tóți preocupați de a ne vedē ajunși la o pozițiune bună și onorifică în concertul popórelor europene, dar fiecare avem păreri deosebite despre modalitatea ajungerii acestui scop.

Școlă noastră romānescă este factorul principal, care ne va duce la scop.

Ce ne folosesc zidirile frumoșe și bine provēdute, dacă „snfletul școlii“, învățatoriul, nu va fi la nivel recerut? Putem noi să ajungem acest scop, fără învățatori luminați? Corespunde poziția socială-materială a învățatoriului român aspirațiunilor noastre?

Dacă voim să progresăm, sūntem decisi a-i crea o poziție corespundătore? Până când și până unde sūntem decisi a ne abate dela aceste postulate imperios reclamate de timp și împrejurări?

Zidiri școlare avem și corespundătore, precum și statul învățătoreșc, amēsurat împrejurărilor, corespunde misiunei sale, — dar acest stat nu pôte realiza tôte dorințele legate de el din cauza, că este pré însărcinat. Sarcina primă e, că învățatoriul e constrēns a fi și econom, căci e imposibil a corespunde tuturor dorințelor din considerațiuni de timp și fisice etc. . . Ce mai lucru mare, învățatoriul după prelegere pôte săpa, ara . . . !? Bine, bine, dar cine va preda mâne-đi 30 pensuri din diferite obiecte de învățământ? Putē-va satisface legii și recerintelor pedagogiei fără studiū pregătitorii? Unde va remāne concentrarea diferitelor pensuri și

a diferitelor obiecte? Cum vom cruța timpul, căci în școala poporală ori-ce întrebare are să fie bine precugetată și studiată de învățătorii? Este consult și folositoriu, ca învățătorii în școală să facă experimentări cu întrebările sale? Când mergem osteniți în școală nu putem să corespundem postulatelor pedagogice!!!

Unde este cantonatul, comptabilitatea comunității bisericesci . . . ! ?

Așa dară mult lucru pentru o remunerațiune pré modestă! Așa nu mai merge!!

Dacă vom, ca învățătorii noștri să fie specializati, să fie o adevărată lumină, apoi să ne aducem aminte, că unui stat consciu nu-i lipsesc școle bune și armată bună și pentru aceste două instituțiuni nu e permis a dice: „*n'avem bani*“, căci cu bucurie vedem cum învățătorii noștri, învingând deosebitele greutăți locale, lucră neobosiți la marele edificiu al culturii naționale și prin această orecumva șoptesc mamei națiunii: oh! cât de folositoriu ți-am fi iubită mamă, dacă ni-ai da mai mult nutrement, decât ai face să perdem melancolia, ce ne apasă din cauza miseriei și astfel întăriți să lucrăm cu puteri potențiate în agrul cel de Ddeu binecuvântat, dar în orecare măsură înțelenit de vitregitatea timpurilor.

Până când noi învățătorii vom fi aserviți materialmente, până atunci numai de progres corespunzătoriu dorințelor nu poate fi vorba.

Ameliorând starea noastră materială se va ameliora starea învățământului nostru poporal, învățătorii noștri vor deveni independenți, consacrați pe deplin chemării lor, vor deveni adeverați apostoli, cari în câteva decenii vor reforma starea cea deplorabilă a poporului, căci ori ce ban spesat pentru învățământ se răsplătesce înmiit.

Aceste considerațiuni m'au îndemnat a face în comitetul reuniunii învățătorilor noștri următoarea propunere, carea on. comitet *unanim* a primit-o, anume:

Onorariile învățătoresci să se rădice în tot locul la cel puțin 600 fl. în bani, apoi cortel bun și acomodat caracterului unui învățătoriu, anume: 2 chilii podite, o cuină, o cămară, o cociună, un grajd, o umblătoare cu un despărțământ separat pentru învățătoriu și familia sa, o curte cu fântână, o grădină, 2 jugere pământ bun și circa 30 m. lemne aduse acasă.

Pentru solvirea regulată a onorariului învățătoresc se poate aduce ordine cu ajutoriul corporațiunilor bisericesci locale, anume: în preliminariul anului antemergătoriu să se ia salariul învățătoresc de pre anul viitoriu și astfel se va pute solvi regulat, er' la cas de mari lipse chiar și anticipando pe cel mult $\frac{1}{4}$ de an.

Spre acest scop vom subșterne 2 representațiuni una ven. sinod eparchial din Caransebeș și alta măritului congres național bisericesc.

Acosta propunere s'a împărțit despărțemintelor spre desbatere și referare astfel, ca la adunarea generală din a. c. în Bocșa română să fie pertractabilă.

Resultatul desbaterii în despărțeminte il scim încă de acum.

Sum de firma convingere, că corporațiunile noastre bisericesci mai înalte vor lua în considerațiune această necesitate imperioasă și ne vor tinde binevoitoriul lor succurs, căci precum am esperiat, sum sigur, că nu ne vor mâna cu acesta cestiune la buna chipzuclă a comunelor sciind, că aprópe totalitatea parochienilor iaú lucrul cu pré mare ușurătate și cu atât mai vértos, că e cestiune de bani.

Dați páne învățătorilor și nu vé veți pute plânge: „că nu căpétăm preparanđi, și cari vin sânt slabi“, nu vé veți pute plânge că învățătorii nu corespund tuturor postulatelor timpului, atunci se vor amplea școlele de școlari și poporul din propria sa convingere va clădi școle noué și vom ajunge la limanul dorit. . . !!!!

Spre acest scop nu se cere nici o strămutare în numărul personalului didactic, — ci numai puțină bunăvoință . . . și toți vom perde temerile, . . .

Sciind că on. cetitoriu e vérsat în aceste afa-ceri m'am mărginit numai la atingerea momentuo-sităților.

Cel ce nu consimțesce e rugat a mă combate, il voi asculta cu deosebită plăcere.

Romul Ancușă,
invet. român gr. or.
în Ramna lângă Vêrșeț.

Varietăți.

Școală pentru surdo-muți s'a înființat în Arad, la care pentru anul 1886—1887 se deșchide o clasă nouă pre séma copiilor din provincie. Se primesc surdo-muți de ambele secse fără deosebire de religinne sêu naționalitate. Numérul lor este otărit pentru anul amintit la 12—14! Drept aceea ditorii de a fi primiți, să se grăbescă cu recursele, cari au a se trãmite inspectoratului reg. de școle din Arad cel mult până la 15. Maiú cal. nou a. c.

Școala și familia, fôie pentru creștere și învățământ apare din 4 Aprilie a. c. încóce în Brașov de 2 orî pe fiecare lună sub direcțiunea dlui Ștefan Iosif, directoriul gimnasiului gr. or. român din Brașov. Abonamente la acesta fôie, ce apare sub auspiciile reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din districtul X. Brașov, se fac la învățătoriu Ioan Aron în Brșov și prețul abonamentului este pentru Austro Ungaria pe un an 3 fl; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 60 cr; pe $\frac{1}{4}$ de an 1 fl.

Bibliografie. S'a pus în tipariú și va apăre în curénd în editura lui H. Leidner, librariú în Brașov, cartea: *Geografie pentru școlele medii. Partea I. Ungaria și țerile din prejurul mării mediterane*, prelucrată pe basa planului mai nou al ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune și acomodată recerimțelor școlelor noastre, după D. Laky, de Dionisie Făgărășan și Silvestru Moldovan, profesori la gimnasiul rom. gr. orient. din Brașov.

Mulțămită fléscă. Ilustritatea Sa bunul nostru episcop Ioan Popasu s'a îndurat a trãmite prin domnul paroch local Constantin Țepeniag pe séma școlarilor mai multe recvisite de scris, ce au făcut școlarilor o bucurie, ce nu o pot descrie. Decî pentru acest dar în numele școlarilor

din ambele despărțăminte îmi exprim adâncă mulțăminta mea fiască; rugând cu toții, precum în școlă așa și în biserică, pe atotputintele Dzeu, ca să dăruască prè bunului și prè demnului nostru Părinte Arhiepiscop, încă un șir lung de ani, în statornică sănătate și fericire.

Mehadia, în 27 Martie 1886.

Nicolai Grama,
învățătoriu dirigit la școlă
com. din Mehadia

Cor vocal de plugari s'a înființat în Iamul mic lângă Vêrșet prin zelosul cleric absolut Terențiu Botta. Acest cor sa și produs în biserică cu cântarea liturghiei.

Datinile și credințele dela Paști. Dl. Simeon Fl. Mărian, profesor la gimnasiul din Sucéva și membru al Academiei române, și-a propus să publice într'un tom separat tôte datinile și credințele dela Paști ale Românilor. Ca lucrarea sa să fie cât mai completă, adresază publicului un chestionar și rógă pe toți aceia, cari vin în atingere cu poporul să-î răspundă ce știu despre: Melul Pascilor, Moșii Pascilor, Cunoscerea vrăjitoarelor, Oușle roșii, Partea seú Ursita, Glia verde, Jucarea sórelui, Lumina învierii, Róta de foc, Botița, Pasca, Umblarea cu Pasca, Tragerea clopotelor, Pascele cailor, Pascele Românilor, Pascele Blajinilor, Arderea comorilor, Mătcăleul, Paparuda, Stropitorul și Udatul, Cerinele, Înfrățirea și Înșurățirea.

Dintre 18. comisari de drum ai comitatului Caras-Severin s'au supus 11 esamenului prescriis, ce s'a ținut în 15. aprile n. a. c. la oficiul de vicecomite. Toți 11, între cari sânt și 4. români; și anume: *Solomon Cornea* din Caransebeș, *Ioan Lopatița* din Dalboșet, *Andrei Nocuococi* din Oravița mont. și *Georgiu Tifa* din Iam, au depus esamenul cu succes bun.

Reparaturî mai mari au a să face la casaruna veche de infanterie din Caransebeș. Prețul acestor lucrări este preliminar cu 4300 fl. și licitațiunea minuendă se va ținé în 29 Aprilie a. c. cal. noú, în Timișóra la direcțiunea edilă c. r. de acolo. A să vedé mai de aprópe concursul scris astăđi în fôia nóstră.

CONCURS.

Cu provocare la ordinațiunea Venerabilului Consistoriu diecesan din 1 Aprilie a. c. Nr. 164 Șc. și în conformitate cu decisiul sinodului parochial din 22 Decembre 1885 se escrie concurs pentru ocuparea postului de învățătoriu în clasa a II. de nou înființată la școlă nóstră gr. or. din *Bocșa-română*.

Emolumentele sânt:

1. Salariul în bani gata 300 fl. v. a.
2. Pentru lemne de foc, din care este a să încălđi și școlă 45 fl. " "
3. Pentru servitoriul școléi 40 fl. " "
4. Pausal de scripturisticiă 12 fl. " "
5. Pentru conferințele învățătoresci 12 fl. " "
6. Folosirea unei grădinî de $\frac{1}{2}$ juger intravilan și $\frac{1}{2}$ juger estravilan.

7. Cortel în edificiul cel pompos al școléi, constătătoriu din 3 odăi, bucătărie, celariu și folosirea supraedificatului economic de lângă școlă.

8. Câte 50 cr. dela inmormântările nude va fi poffit. Doritoriî de a reflecta la acest post învățătoresc au să producă:

- a) Atestat că sânt români gr. or.
- b) Testimoniu de calificăție pedagogică cu bun succes.
- c) Atestat despre conduita morală și politică.
- d) Să dovedéscă destoinicie în limba magiară și germână.

Recursele astfel instruate și adresate comitetului parochial au să subserne P. O. Domn protopresbiter *Andrei Ghidiu* în Oravița în termin de 30 de zile dela prima publicare.

Să observézá, că alesul va fi datoriu a conduce cântarea bisericescă în o strană.

Bocșa-română, în 2. 14 Aprilie 1886

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

K. k. Genie-Direction zu Temesvar.

Offert-Ausschreibung.

Zur Sicherstellung der Bau-Arbeiten bei Reconstruction der Aborte und Herstellung einer Senkgrube in der alten Infanterie-Kaserne zu Karánsebes, im Kostenbetrage von 4300 fl., findet am 29. April l. J., um 9 Uhr Vormittags bei der obigen Genie-Direction eine schriftliche Offertverhandlung statt.

Die näheren Bedingungen können bei dieser Genie-Direction eingesehen werden.

Temesvar, am 8. April 1886.